

MÁLTEIGURIN

Hol gívrinar

Í søgnini verður fortalt um ein mann, sum fer niður í Gívrinar hol vestan fyri Sandsbygd at finna gívrina. Hann finnur hana, har hon stendur gomul og blind og melur gull á einari kvørn. Inni hjá henni situr eitt lítið barn og spælir við eitt gullkelvi. Maðurin stjelur gullið, og áðrenn hann fer, tekur hann gullkelvið frá barninum «og slær tað í heysin, so tað fór sárt at gráta».

Sum vit siggia, so er hetta eitt ævintýr um málið í Føroyum. Tann gamla gívrin er Føroya fólk, sum trútt sum tröllid passir sitt arbeiði og melur orðagull at geva tí komandi ættarliðinum at bera víðari. Men so kemur Tann Óndi Lærin og ræin gullið, og áðrenn hann fer, slær hann barnið í hendi við barnsins eigna leikutoyi, kelvinum, t.e. málinum. Tann Óndi Lærin gevur barninum lágan karakter, tí barnið ikki tosar sum hann.

Í málbrotingini serliga tey seinastu 40 árin er *genitivvendingin* eitt tað sjónskasta og meinasta dømið.

Eitt og hvørt system hevur gott av at hava fastar reglur og fá undantøk. Tað hevur ligið heilt fast í føroyskari grammatikk, at tá ið vit binda tvey navnorð saman við at seta annað í hvørstfall, so stendur tað hvørstfallsbenda *framanfyri*: Føroya fólk, Føroya mál, Kingos sálmar, Nólsoyar Páll, Havnar skansi, Runsváls stríð, Sverris hola, Føroya Fiskimannafelag, Eiðis Bóltfelag, guds orð, harrans ólúka osfr.

Men hendaðan sýllin í føroyskari mállæru skuldi skrykkjast leys. So seint sum í 1952 kundi eitt nýtt felag eita Føroya Trúðskaparfelag. Men eftir 1957 hava vit fingið Útvarp Føroya, Tuberklæstøð Føroya, Leikararfelag Føroya, Hagstovu Føroya, Toll- og skattstovu Føroya, Lóg Óhms, heidursløn Nobels, Fróðskaparsetur Føroya osfr.

Í Diplomatarium Føroense skrivur dr. Jakobsen í 1907: «Í Magnusar kongis rættarbot» (s. XLII). Í Seyðabrævinum (1298) stendur á fyrstu síðu «af almugans halfu» og «hinna bætra manna rade». Móti endam (kap. 11) siggia vit bæði «guds sakir» og «sakir fœdur var». Her verða altsó báðir formarnir brúktir. Í 1404 finna vit «Husavíks gods», «Magnus(ar) innsigli». Í 1479 finna vit «konungs hirdman». Eisini ognarformavn pluss navnorð (vart innsigli, hans erfingar) er tað vanliga í fornbrøvnum.

Vit kunnu hyggja at øðrum dokumentum: Í Songbók Føroya Fólks (1983) finna vit í nr. 2: Guds hjálp, føroyings disk. Í nr. 3: havsins grund, landsins væna lag, lívsins beisku kor, Ægis víða vað. Í nr. 4: á vðrsins fríska degi, lívsins lótur burturvinnu.

Í blaðnum Føringatíðindi nr. 1, 1. árg. (1890) finna vit á fyrstu síðu. Føringafelags endamál, í Føringafelags skriftum.

Í sálmaðókini frá 1967 detta vit niður á nr. 165: fedranna kirkja í Føroya tjóð, Føroya land, Guðs ásjón, Guðs náð, manna ætt, biskupa byggj, brúðgömsins heiti, deyðdans stund, manna gerð, skipsmanna mikla her, einkjanna meingi, vár vón og vart virki, sít fólk, hans herstevnuðegi, hans borg.

Skaðin verður ikki minni av, at ein triði syntaktiskur møguleiki verður vavdur uppí. Tað er, tá ið eitt navnorð stendur sum apposition til kjarnuorðið: Skipafelagið Føroyar, Felagið Tórshavn, Losjan Vakhús osfr. Sum ein logisk fylgja av *genitivvendingini* eru fólk blivin ósikkur her. Tað kemur meir enn so fyrri, at fólk siga: Skipafelagið Føroya og Reyði Krossur Føroya. Ein annar skaði, sum stendur av *genitivvendingini*, er tann semantikk (semantikk = týðningslæra). Tá ið vit siga Føroya Arbeiðarafelag, so er tað seinna orðið kjarnuorðið og tað fyrra attributturin. Intonationin leggur tað rýtmiska høvuðstrýstið á ARB, og tað semantiska innihaldið er, at hetta er arbeiðarafelagið í Føroyum. Men siga vit Arbeiðarafelag Føroya, so flytist høvuðstrýstið aftur til FØR, og tað semantiska innihaldið nærkast tí týðninginum, at verðin er full av arbeiðarafelögum, men hetta er so Føroya – upp á sama máta sum fólk siga Marjun okkara, tá ið fleiri Marjunar eru í bygdini. Upp á hendaðan mátan skaðar tann útlendisk formurin (hann er íslendskur/týskur/latín) eisini ta høvuðsregluna í føroyskum, at vit seta ognarformavnið aftan fyri *skyldskaparorðið*: sonur okkara, mostir mín, dóttir teirra.

Ein onnur fylgja av *genitivvendingini* er, at navnið kann spilla: Tey gomlu nøvnini við tí føroyska sniðinum (Føroya Fiskimannafelag, Føroya Sparikassi, Føroya Løgting, Føroya Bláðmannafelag, Føroya Lærarafelag, Føroya Landstýri osfr.) fella væl og ljóða háberðsliga. Men Landsbanki Føroya, Fiskamarknaður Føroya, Postverk Føroya, Seyðahundafelag Føroya, Rit-hövuðafelag Føroya, Billiarddeild Kaggans – hvør kann hava álit á soverðnum stovnum? Tað er nakað ullint við einari fyrirteku, sum roynir pynta seg við at venda navninum øvut. So tann, sum her eftir vil geva einum nýggjum felag eitt *fin* og *altitvekjandi* navn, hann skal velja tann føroyska formin. Dømi: P/F Føroya Olja og Natúrgass (FONG). At eita «Felag grindamanna» er líka so smart sum ólavspøgusturin, sum fer í býin skeivt upp á beinið og reyðhúgvann tvørturum.

Tann gamla gívrin fær hjálp frá einari yngri og sterkari grannakonu, sum er solidarisk og roynir at ganga tann freka tjóvin. Hetta eydnast tíverri ikki, men hon hevur halan av rossinum hjá honum, og sjálvar fer hann eftir høvðinum framav. Søgnin endar við, at hin gamla framvegis stendur í tí djúpa hellinum og melur gull á málsins kvørn.

RÆTTING

Í Málteiginum tann 19. juli var tann stíftelurin íkomin, at «skriva» skuldi vera skylt við «skifta». Tað skal ikki vera skriva, men skiva.

Amnesty International
Føroya deild
Skrivstovan er opin:
Týsdag kl. 8.30–12.30
Hósdag kl. 8.30–16.30

Felagið
Føroyar-Kuba

Í summar er einans opið fast hvønn mikudag kl. 16–18 í fealshólinum í Kongagøtu 11, Tórshavn. Tó ber til at ringja 13016 og faxes á 13824.

Føroyahúsið
í Keypmannahavn

Vesterbrogade 17 A
1620 København V
Tlf. 31 23 15 87
Fax 31 23 15 18
Kunningartlf. 31 23 15 86,
sum sigur frá øllum tiltøk-
um.

Kaffistovan er opin frá kl. 14–19 hvønn dag uttan leygardag. Mánadag kl. 17–19 er Dagur og Vika o.a. Týsdag kl. 17.30 er døgurði. Føroysk bløð liggja frammi. Døgurðamat, fløgur, bond, bókur og ullvørur eru m.a. at fáa á kaffistovuni. Ráðgevingin: Tlf. 31 23 99 80, Fax 31 23 92 34 er opin mánadag, týsdag og hósdag kl. 11.30–15.30. Mikudag kl. 14–18.

MFS, Tlf./fax 33250210
Opið mikudag og friggjadag kl. 16–18.

Øygjaskoggi, tlf./fax 31232310.

Nærvarp Okkara, tlf. 31228401.

Skúlin, 53681757.

Føroyingafelagið
í Aalborg
Lille Kongensgade 10B
9000 Aalborg

Opið er mikukvöld kl. 19–22, friggjadag frá kl. 17–19 og leygarkvöld frá kl. 22–03. Onnur tiltøk verða lýst í felagsblaðnum.

Føroyingafelagið
í Arhus

Vestergade 48 D,
8000 Arhus C
Aarstova, húsið er opið mánadag-hósdag kl. 16–18. Friggjakvöldið kl. 21–03 atgongumerkið fyri ikki limir 10 kr.

Føroyskur skúli fyri børn leygardag, líka vikur, frá kl. 11.

Før. dansur er 2. hvørt friggjakvöld.

Serlittok: Hoyrið telefon-svararan á tlf. 86-180604.

Føroyingar í Noregi

Føroyingar og fólk við tilknýti til Føroyar hittast til óformligan hugna fyrsta leygardag í mánaðinum á Kafé Asslet, Grønland 28, í Oslo.

Norsk-Føroysk Lag skipar fyri tiltakinum.

Felagið hevur tlf. +47 22 67 48 29

Heilsanir

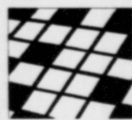

Vælafturkomin úr Athen. Nú eru tit nakað brún og pen. Olivur, tú fylti jú 40 ár. Verður aftur ein lagkøka klár? Tillukku!

DANNY TRANSPORT

– tá okkurt
skal koyrast
ella goymast

Tlf. 19192

KROSSORDAGÁTA

Loysnin frá seinastu viku
Loysunarorðið: Endaleysar seriur

F	O	R	D	U	M	H	I	L	S	I	E	L	L	A	J
R	I	N	N	I					F	S	T	A		O	R
E	S	P		D	A	G	U	R		S	D	P	R	E	
S	U	P	E	R	M	A	N			S	T	A	P	I	N
S	A	K	A	I		I	N		V	E	G	U	N		
I	N			N	P	K		S	L	A	N	U	R	I	
	I	N	A		A	C		I	I	D	R		I	N	
B	A	Y	W	A	T	C	H		K	L	E	O		K	G
O	L			H	R		R	E	A	R	G		A		
G	L	A	H	O	U	R		Y		Å	S	V	Ø	R	
F		K	A	R	L	A		S	Ø	R		I	D	O	L
N	A		R	J	G		K	A	I		K	S	E		
S	V	I	S	K	A	N		A		Y	A	K		S	
F	E	C			N	A	T	R	I	U	M		G	O	T
125		F	L	I			J	U	N	S	I		V	U	
	Y	E	S	P	R	I	M	E		M	I	N	I	S	T

Hvønn leygardag

er krossordagáta í blaðnum. Drigið verður millum røttu inn-sendu loysnirnar. Vinningurin er ein bók frá Bókadeild Føroya Lærarafelags ella Føroya Skúlabókagrunni. (Krossa av á listanum høgurmeini, hvørja tú best kundi hugsað tær).

Fyri at verða við í dráttinum um vinningin, má loysunar-orðið vera okkum í hendi í *seinasta lagi* hósdagin. Vinnarin verður saman við loystu gátuni kunngjørdur í blaðnum næsta leygardagin.

Sendið loysunarorðið til: Sosialurin, Box 76, 110 Tóss-havn – og viðmerkið »Krossordagáta nr. ...« á bjálvan.

Vinnari: Petur Skeel Skarðsá
475 Funningur

Loysunar-

orðið:

Navn:

Bústaður:

Bygd/býur:

Lesið føroyskt – hugsið føroyskt!

Frá
BÓKADEILD
FØROYA LÆRARAFELAGS:

- ☐ Ljósini slókna
- ☐ Søgur úr Port Janua
- ☐ Biblían í orðum og myndum
- ☐ Indiánararnir. Sagan um upprunafólkið í Norðuramerika
- ☐ Mangt er millum himmal og jørð

Frá
FØROYA
SKÚLABÓKAGRUNNI:

- ☐ Samfelagsfrøði 1. Tú og samfelagið
- ☐ Heimssoga 1
- ☐ Sagan um hini
- ☐ Lív og gróður
- ☐ Orðaskyn. Mín fyrsta orðabók

Bøkur og annað tilfar
– bæði innan og uttan skúlagátt.